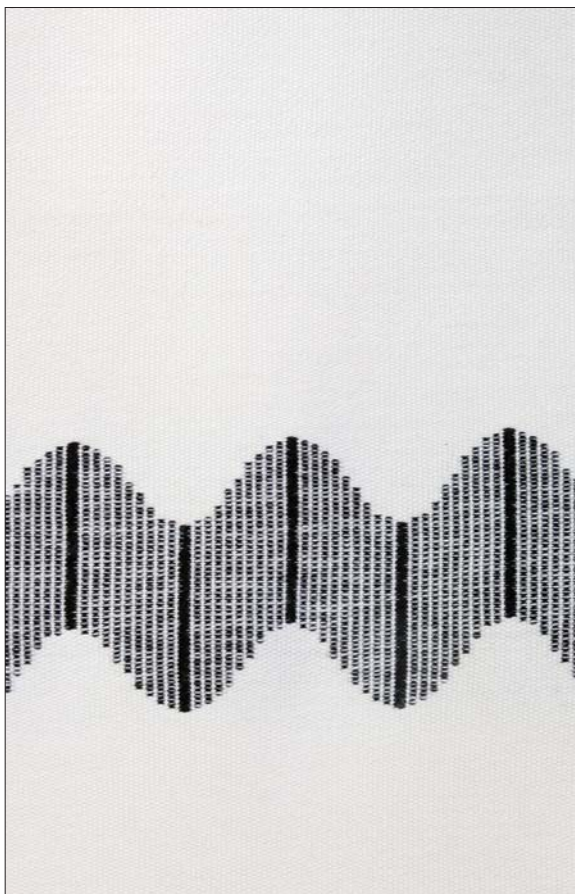

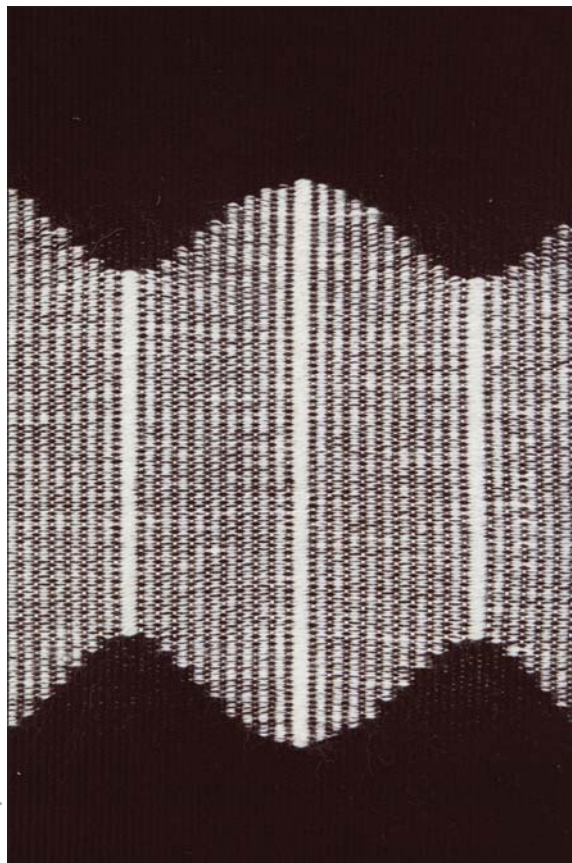
Kereszt-pontok

Kányási Holb Margit textilművész kiállításának margójára

Fotó: Fátoly Viola

dó kapcsolódási pontokat, az ipar- és képzőművészet, a technika és az önkifejezés kereszteződési, találkozási pontjait. A művész látszólag egymástól távolinak tűnő alkotásai – szövött lakástextiljei, objektjei, rítustextiljei és performance-ai – a hagyomány tiszteletén, feldolgozásán és továbbörökítésén alapulnak. „*Úgy vélem, hogy munkásságom a textilművészetben a folklorizmus fogalmával jelzett folyamatba illeszthető. Minden törekvésem, amely a különféle alapanyagok megmunkálási módjait, a technikák adta lehetőségeik felhasználását jelen-*

Fotó: Fátoly Viola

■ *Kereszt-pontok címmel* 2015. május 13-án nyílt életmű-kiállítás Kányási Holb Margit alkotásaiból Budapesten, a Magyar Népi Iparművészeti Múzeumban. A művész három évtizednyi, szövéshez kapcsolódó munkásságát bemutató tárlat eltért a megszokottól, mert alkalmazott és autonóm textilművészeti művei együtt voltak láthatóak. A kiállítás koncepciója nem a kronologikus sorrendet és nem is a műfaji határokat vette alapul, hanem már a címben is megfogalmazó-

Kányási Holb Margit: Falitextil I. (részlet) / Margit Kányási Holb: Textile Wall Hanging, I (detail)

[1984] gyapjú, pamut, nyüstös kézi szövés, a teljes méret: 200x60 cm / wool, cotton, hand woven with shaft, full size: 200x60 cm

Kányási Holb Margit: Falitextil II. (részlet) / Margit Kányási Holb: Textile Wall Hanging, II (detail)

[1984] gyapjú, pamut, nyüstös kézi szövés, a teljes méret: 200x60 cm / wool, cotton, hand woven with shaft, full size: 200x60 cm

Fotó: Fátol Viola

Kányási Holb Margit:
„Kék a lába...”
tárgyegyüttes /
Margit Kányási Holb:
‘My bird’s legs are
blue...’. Object
composition

[1999] pamut, len,
kézi szövés,
a méteráru szélessége:
140 cm / cotton, linen,
hand-woven,
fabric width: 140 cm

tette a szövéstől a nemezzen át a képzőművészettel határos területekig, egészen a performance műfajának kifejezési lehetőségéig, hol közvetlenül, hol közvetetten a hagyományokhoz kötődik” – fogalmazta meg Kányási Holb Margit.

Honnan ered ez a sokrétű megnyilatkozás és kifejezési forma? Holb Margit képzőművészeti érdeklődése gimnáziumi éveitől alakult ki, festőnek készült. Vonzódása a képi látás iránt, tanulmányai, művésztanárai, múzeumi és olvasmányélményei is ez irányba terelték. A textilművészet egy emblematikus kiállításán, az 1968-as, Ernst múzeumbeli, *Textil falikép 68* című tárlaton változtatta meg eredeti elképzeléseit.

Képzeletét megfogta az új szemlélet, a kortárs textilművészet ígéretes, még kibontakozóban lévő iránya, a benne rejlő szabadság, a kísérletező technika és az újszerű kifejezési lehetőségei, ezért sikeres felvételt követően a Magyar Iparművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait. 1974-ben a szövő szak diplomájával a kezében a Debreceni Házipari Szövetkezet tervezője lett, ezáltal teremtve meg anyagi függetlenségét a művészetben való zavartalan elmélyüléshez. Bár tervezői elképzelései a sorozatgyártás, a munkaerő foglalkoztatása és a darabbér szigorú keretei közé kényszerültek, a Hajdú-Bihar megyei szöttestradíciók feldolgozása során szemléletmódja, szakmai alapállása számos

új tapasztalattal gazdagodott. A hagyományos anyaghasználat, formavilág, kompozíció, technika tanulmányozása visszatükröződik terveiben és kiállított darabjaiban is. A megye régi szőtteskultúrájának megújítása, korszerű kézműipari sorozatgyártásra való átírása, átformálása – a gyártási folyamat manufakturális korlátait figyelembe véve – nem volt könnyű feladat. „Minden tervezői döntés – egyszerű vagy műves szövés, könnyebb vagy nehezebb szövésmenet – emberek fizikai igénybevételéről szól. ...a tervezés számomra lelkiismereti kérdés volt és csak ezt követően vált esztétikává” – vallja a művész. Lendületét, a szövők iránti lojalitását a szövetekzet 2003-as bezárásáig megtartotta. Lenből, pamutból és gyapjúból szőtt, visszafogott színvi-

lágú és mintakincsű lakástextiljei harmóniát, nyugalmat árasztanak, megidézve az otthonosság érzetét.

Ezek következtében a kézi szövés jelentős szerepet kapott művészi terveinek kivitelezésében. Kitartó és elmélyült következetességgel valósította meg sajátos elképzeléseit, a sorozatgyártástól, sőt egy idő után a szövés technikai kötöttségeitől is elszakadva. Művésztelepek, hazai és külföldi kiállítások, szimpóziumi részvételek szélesítették tovább művészi szemléletének horizontját. A hagyományos, nyüstös szőttesek mellett az 1970-es évek második felétől a juta került érdeklődésének középpontjába. A rusztikus alapanyag, a szövés síkjából kiemelkedő lebegő szálak nagyméretű falitextilek készítésére ösztönözték.

Kányási Holb Margit:
„Hamvas” tárgy-
együttes /
Margit Kányási Holb:
‘Bloomy’. Object
composition

[1998] pamut, len,
 kézi szövés, a méter-
 áru szélessége: 140 cm
 / cotton, linen, hand-
 woven, fabric width:
 140 cm

→
**Kányási Holb
 Margit: Lepel-
 parafrázis (részlet) /
 Margit Kányási
 Holb: Shroud
 Paraphrase (detail)**
 [2012] gyapjú,
 növényi elemek,
 poliamid, pamut,
 vegyes technika,
 a teljes méret:
 430x150 cm /
 wool, plant parts,
 polyamide, cotton,
 miscellaneous
 techniques, full
 size: 430x150 cm

**Kányási Holb
 Margit:
 Nyílt vizeken /
 Margit
 Kányási Holb:
 On Open Waters**
 [1982] gyapjú,
 pamut, rézpálca,
 kézi szövés / wool,
 cotton, copper rod,
 hand-woven
 [210x95 cm]

Fotó: Fáyol Viola

Fotó: Fáyol Viola

Az 1980-as és 90-es évtizedek fordulójától a gyapjú kapott fontos szerepet munkásságában. A szövés alapanyagául használt gyapjú előfonatból, mely elemi szálak halmazából áll, eleinte nyírással alakította ki textilplasztikáit. Később – a gyapjú nemezelhetősége révén – végre szerephez jutott a foltban, vonalakban való képkalkotás lehetősége is, s a művész képi látásmódja immár a textilben is megnyilatkozhatott. A szálak, fo-

**Kányási Holb Margit: Lebegő formák, installáció /
Margit Kányási Holb: Floating Forms. Installation**

[2005] *nemez, gyapjúfonal, vetélők /
felt, wool thread, shuttles* [240x200x150 cm]

nalak látványelemként megjelentek nemezből formált képein is. Játékosságukat kihasználva hol finoman elvékonyodva, hol pedig egymásba kapaszkodva futnak dekoratív, foltszerű hatást keltve, helyenként eltérő tulajdonságú anyagokkal kiegészítve. Ezeknek a munkáknak – alapanyagukhoz híven – többnyire könnyedebb, légiesebb a tartalmuk, amit címadásuk is mutat. (*Felhőjáték, Lepkeháló, Röptetés* stb.)

Kányási Holb Margit életművének fontos részét képezik az emberi élet fordulóihoz köthető textilek, az úgynevezett rítustextilek, melyek a hagyományos életmód szertartásainak alapvető kellékei voltak, majd használatuk után generációkon át megbecsült emléktárgyakká váltak. Napjainkban azonban a szertartások lassan elveszítik jelentőségüket és a múlt poros, meg nem értett emlékeivé válnak. A művész ezeket a fontos rítusokat állítja tervezői programjának középpontjába, általuk az események szentségét magukban hordozó textilekre hívja fel a figyelmet. Édesapja emlékére *Emléklepel* együtttest készített, amelyet a kiállításon az otthoni diófa felfűrészelt lapjaiból kialakított, oltárt idéző installáción mutatott be. Performance-aiban, akcióiban a textileket új életre kelti, átlényegíti, szimbólumok feloldására és újragondolására, újraalkotására tesz kísérletet. Ilyen munkája a *Lepel (Rendelt út)* című, videodokumentáción megtekinthető performance-a, ami az elmúlás, a végső eltávozás megszen-telt drámáját mutatja be. A performance nyomán nagyméretű, vegyes technikával készült tértextilten rögzíti a természeti környezetben lezajlott akció eszenciáját.

A Ferenczy Noémi-díjas textilművész életét ezer szállal szövi át a hagyomány és az általa táplált tervezés- és alakításmód. A kiállítás megnyitója is – ennek jegyében – különleges élményt nyújtó akcióval zárult: a művész a jelenlévők segítségével egy első világháború idején szőtt, még érintetlen, tekercsben tárolt zsákvásznat bontott ki. Ahogyan a vendégek kézzel kézre adták a vásznat, és óvatosan kitekerték a meg-

Fotó: Kátyol Viola

sárgult anyagot, a múltba vesztett időhöz, elmúlt életekhez kapcsolódhattak, a hagyomány és a jelen idő virtuális összekötésének lehettek részesei.

ERDEI T. LILLA
muzeológus-etnográfus

(*Kányási Holb Margit Kereszt-pontok – Válogatás 30 év szövött anyagaiból című kiállítása. Magyar Népi Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2015. május 13–július 11.*)